Raadsmededeling openbaar

Nummer	:	158-2022
Datum	:	24 oktober 2022
B&W datum	:	-
Beh. Ambtenaar	:	J. van Eldik / F. Siemes / S. van Erkelens
Portefeuillehouder	:	mr. A.B. Stapelkamp
Onderwerp	:	Oekraïne 10

Aanleiding:
Maandelijkse update opvang en ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen in de gemeente Aalten. Omdat er een relatie is met de doorstroom van asielzoekers/statushouders, is ook de informatie daarover in deze raadsmededeling meegenomen.

Inhoud mededeling:

De projectleider opvang vluchtelingen, in de persoon van Saskia van Erkelens, is gestart met de inventarisatie. Naar verwachting wordt begin november een (concept) plan van aanpak aan het college voorgelegd.

Zie ook de bijgevoegde Kamerbrief van 14 oktober 2022 (verzamelbrief opvang Oekraïne). Er is een Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne in de maak.

STATUSHOUDERS
Huisvesting statushouders in Aalten
Van de taakstelling voor de tweede helft van 2022 (21) moeten in totaal nog 10 personen worden gehuisvest. Hiervan zijn 8 personen al gekoppeld aan een woning, maar in verband met vertraging bij de verduurzaming van deze woningen moet oplevering worden uitgesteld tot begin 2023.
Naast de reguliere taakstelling wordt in 2022 een versnelling van 10 personen gevraagd van de taakstelling voor de eerste helft van 2023. De totale taakstelling voor die periode is 33 personen.

Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van samenwerking tussen een aantal gemeentes ten behoeve van de realisatie van een tussenlocatie voor versnelde opvang van statushouders. Dit betreft een locatie met 90 appartementen in de gemeente Oost-Gelre die beschikbaar komt van 01-11-2022 tot 01-09-2023. Per half augustus 2023 moeten bewoners worden doorgeplaatst naar permanente huisvesting in de eigen gekoppelde gemeente.

OEKRAÏENSE VLUCHTELINGEN
Landelijk beeld
Tweemaal per week publiceert het ministerie van Justitie en Veiligheid de cijfers over de capaciteit en bezetting van bedden in gemeentelijke opvanglocaties:
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraine/cijfers-opvang-vluchtelingen-uit-oekraine-in-nederland

De opvang van Oekraïners bij particulieren wordt landelijk niet apart geregistreerd, maar is af te leiden uit het aantal Oekraïners dat in de BRP is ingeschreven. Dit zijn er 19.403 (20-10-2022).

Regionaal beeld
Bij de gemeentelijke opvanglocaties (GOO) in Noord- en Oost-Gelderland zijn op dit moment (24-10-2022) 72 opvanglocaties beschikbaar met in totaal 2.955 bedden. Op dit moment zijn 2.854 bedden bezet.

Daarnaast verblijven 1600 mensen in de particuliere opvang (POO). Dat is een afname van ongeveer 100 mensen ten opzichte van een maand geleden.

Lokaal beeld
Opvang bij gastgezinnen (particuliere opvanglocaties; POO)
Een aantal Oekraïense gezinnen verhuist in oktober binnen de gemeente van een POO naar een GOO. Eén gezin is verhuisd naar een locatie buiten onze gemeente.
Per 1 november verblijven er in onze gemeente nog 44 Oekraïense vluchtelingen in een POO. Inmiddels is van de meeste POO's bekend dat de huidige vluchtelingen welkom zijn om nog langere tijd te blijven.

Opvang in gemeentelijke opvanglocaties (GOO)
Momenteel zijn er vijf GOO-locaties, waarin in totaal 38 mensen verblijven. Hier is nog ruimte voor 3 á 4 extra personen en de komende weken zal deze ruimte nog worden ingevuld. Daarnaast wordt momenteel onderzocht of het haalbaar is om enkele POO-locaties om te zetten naar een GOO.

Wetgeving
Sinds 4 maart 2022 is de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) van toepassing waarmee ontheemden uit Oekraïne opvang en voorzieningen krijgen in Nederland en andere EU-landen.
De Europese Commissie heeft tijdens de JBZ-Raad op 14 oktober 2022 aangekondigd dat de Richtlijn Tijdelijke Bescherming met een jaar in ongewijzigde vorm wordt verlengd.
Recent is de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) verlengd tot 4 maart 2024. Dit betekent dat ontheemden uit Oekraïne in Nederland in ieder geval tot 4 maart 2024 bescherming genieten onder de RTB. De RTB geeft ontheemden uit Oekraïne in Nederland recht op opvang en medische zorg, maar ook het recht om te werken.

Financiën
De afgelopen maanden is in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid onderzoek gedaan naar de kosten die gemeenten maken voor de gemeentelijke en particuliere opvang van ontheemden uit Oekraïne. Doel van het onderzoek was om objectief en onderbouwd in beeld te brengen welke kosten gemeenten maken voor de Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) en Particuliere Opvang Oekraïners (POO) en op welke manier zij daarvoor het beste gecompenseerd kunnen worden.

Met betrekking tot de GOO leidt het verkregen inzicht tot een bijstelling van het normbedrag per 15 oktober 2022 van 100 naar 83 euro om dit beter te laten aansluiten bij de werkelijke kosten die gemeenten maken. Wel wordt een aparte bepaling opgenomen die het mogelijk maakt werkelijke meerkosten per gerealiseerde plek per dag aanvullend te declareren.

Er wordt een normbedrag geïntroduceerd per persoon in de POO ter dekking van de uitvoerings-kosten van gemeenten. Dit normbedrag bedraagt 210 euro per geregistreerde persoon per maand waarin aan deze persoon een verstrekking is gedaan. De regeling gaat in met terugwerkende kracht tot 1 maart 2022.

Een derde wijziging tenslotte, betreft het verlengen van het bestedingstijdvak van de bekostigings-regeling, zodat er ook na 31 december 2022 een basis voor bekostiging van opvang bestaat.

COMMUNICATIE
Communicatie richt zich op contacten met gastgezinnen en contacten met inwoners die eerder belangstelling hebben getoond om gastgezin te worden (om diverse redenen niet ingezet).
Voor de vele nauw betrokkenen wordt een 'bedankje' voorbereid.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:

- Kamerbrief van 14 oktober 2022 (verzamelbrief opvang Oekraïne)

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Programma Directoraat-Generaal Oekraïense Ontheemden
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.Rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
4253233

Datum 14 oktober 2022
Onderwerp Verzamelbrief opvang Oekraïne

Inleiding
Door de voortdurende oorlog in Oekraïne worden volgens gegevens van UNHCR 7,67 miljoen ontheemden uit Oekraïne opgevangen. De buurlanden vangen de meesten van hen op, sommigen van hen reizen verder door binnen de Europese Unie, onder meer naar Nederland.

Er zijn tot op heden 80.540 Oekraïners ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP). Er zijn 11.210 uitschrijvingen van Oekraïners uit de BRP geregistreerd. Daarnaast zijn er 6.610 ontheemden uit Oekraïne met een andere nationaliteit ingeschreven in de BRP waarvan er 360 zich weer hebben uitgeschreven. De instroom bedraagt ongeveer 750 Oekraïners per week. Op dit moment verblijven 61.256 ontheemden uit Oekraïne in de noodopvang en 150 in de crisisnoodopvang.[1] Dit leidt tot een bezettingsgraad van 96% in de noodopvang.

In deze brief informeer ik uw Kamer over de verlenging Richtlijn Tijdelijke Bescherming, langetermijnscenario's, het Clingendaelrapport *Kritieke factoren en scenario's voor de beschermingsopdracht van Oekraïense ontheemden in de Europese Unie en Nederland*, de Signalering Adviesraad voor Migratie *Tijdelijke bescherming voor Oekraïense ontheemden op de langere termijn*, Terugkeermaatregelen derdelanders uit Oekraïne, het onderzoek bekostiging opvang Oekraïners, de Wijziging bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne, het feit dat de betaalrekening beschikbaar komt voor meer ontheemden uit Oekraïne en over de bijeenkomst 'Wat werkt voor Oekraïners?'.

Tevens informeer ik uw Kamer middels deze brief over de stand van zaken van de motie Podt c.s. (Kamerstuk 19637, nr. 2926) zoals verzocht in de procedurevergadering van Justitie en Veiligheid op 14 september jl. en over de uitvoering van de motie Kröger (Kamerstuk 36081, nr. 14).

Ik stuur deze brief mede namens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen.

[1] De meest recente cijfers vindt u op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraine/cijfers-opvang-vluchtelingen-uit-oekraine-in-nederland.

Met deze Verzamelbrief opvang Oekraïne stuur ik u vier bijlages mee. Het betreft 1. de budgettaire tabel (in voorgaande Verzamelbrieven was deze in de tekst van de Verzamelbrief opvang Oekraïne opgenomen), 2. het voornoemde Clingendaelrapport, 3. het onderzoeksrapport bekostiging opvang Oekraïners, 4a. de beslisnota langetermijnbeleidskoers en 4b. de beslisnota wijziging bekostigingsregeling opvang ontheemden uit Oekraïne.

Verlenging tijdelijke richtlijn
Sinds 4 maart 2022 is de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) geactiveerd waarmee ontheemden uit Oekraïne opvang en voorzieningen krijgen in Nederland en andere EU-landen. De Europese Commissie heeft tijdens de JBZ-Raad op 14 oktober 2022 aangekondigd dat de Richtlijn Tijdelijke Bescherming met een jaar in ongewijzigde vorm wordt verlengd.

Dit betekent dat ontheemden uit Oekraïne in Nederland in ieder geval tot 4 maart 2024 bescherming genieten onder de RTB. De RTB geeft ontheemden uit Oekraïne in Nederland recht op opvang en medische zorg maar ook het recht om te werken.

Langetermijnscenario's
Er is behoefte om aan de samenleving en aan ontheemden uit Oekraïne duidelijkheid te geven over het langetermijnbeleid ten opzichte van de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Om hieraan tegemoet te komen werkt het kabinet aan strategische beleidskeuzes voor de langere termijn. Op 21 september jl. heeft Clingendael in opdracht van het ministerie van JenV het rapport *Kritieke factoren en scenario's voor de beschermingsopdracht van Oekraïense ontheemden in de Europese Unie en Nederland* opgeleverd. De scenario's zijn gebruikt voor de formulering van de langetermijnbeleidskoers. Middels deze Verzamelbrief kom ik mijn toezegging na uit het commissiedebat ter voorbereiding van de JBZ-Raad op 13 en 14 oktober te Luxemburg (vreemdelingen- en asielonderwerpen) om uw Kamer nog voor het herfstreces te informeren over de langetermijnbeleidskoers, waaronder over de huisvesting van ontheemden uit Oekraïne.

Gezien de situatie in Oekraïne is het aannemelijk dat de opvang in Nederland nog langere tijd nodig zal zijn. Hierom heeft het kabinet besloten om in te zetten op het uitwerken van maatregelen voor het bevorderen van participatie en zelfredzaamheid van ontheemden uit Oekraïne. Het kabinet heeft daarom verzocht ambtelijk verschillende opties en maatregelen uit te werken om beleidskeuzes te kunnen maken die hiermee samenhangen op verschillende beleidsterreinen. Ook wordt hierbij gekeken naar opties voor terugkeer en (toekomstige) verblijfsstatus. In een latere fase kan hier vervolgens besluitvorming over plaatsvinden. Ik informeer uw Kamer hier dit najaar wederom over.

Clingendael rapport *Kritieke factoren en scenario's voor de beschermingsopdracht van Oekraïense ontheemden in de Europese Unie en Nederland*

In het rapport van Clingendael wordt een aantal scenario's uitgewerkt met betrekking tot het verloop van het conflict in Oekraïne, de ontwikkelingen in Europa, en de doorwerking hiervan op 1) het aantal ontheemden uit Oekraïne dat in Nederland moet worden beschermd, (2) de duur van die bescherming, en (3) het aantal in Nederland verblijvende ontheemde Oekraïners dat terug zal keren. Dit rapport is een verdere uitwerking van het alert getiteld *'long-term protection in Europe needed for Ukrainian refugees'*[2], dat Instituut Clingendael op 1 september jl. op eigen initiatief heeft uitgebracht. Hierbij vermeldde ik uw Kamer reeds dat het alert een waardevolle bijdrage levert aan de lange termijn beleidskeuzes die momenteel voorbereid worden en waarover ik u nader informeer.[3] Het rapport dat nu in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid is uitgebracht is als bijlage gevoegd bij deze brief.

Het rapport laat zien dat er meerdere scenario's mogelijk zijn met betrekking tot de vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne naar Europa, en in het bijzonder Nederland. Het conflict zal volgens Clingendael tenminste tot begin 2023 doorlopen en om die reden zullen niet veel ontheemden uit Oekraïne op de korte termijn terugkeren naar Oekraïne. Zoals aangegeven in het rapport, moeten we ons voorbereiden op het scenario dat beperkte aantallen ontheemden uit Oekraïne naar Nederland blijven komen, terwijl een relatief klein deel van de reeds in Nederland aanwezige ontheemden op de korte termijn zal kunnen of willen terugkeren. De ontwikkelingen in Rusland, Oekraïne en de EU blijven onzeker. Clingendael zal maandelijkse *early warning* en *early action* rapportages opleveren waarop bovengenoemd beeld indien nodig kan worden aangescherpt. Samen met de reeds 61.256 ontheemden uit Oekraïne die momenteel in Nederland door gemeenten worden opgevangen en het huidig bezettingspercentage van 96 procent staan wij ook de komende periode nog voor een flinke uitdaging.

Signalering Adviesraad voor Migratie Tijdelijke bescherming voor Oekraïense ontheemden op de langere termijn

Op 5 september 2022 overhandigde mevrouw Kremer, voorzitter van de Adviesraad voor Migratie (ACVZ) een signalering getiteld *Tijdelijke bescherming voor Oekraïense Ontheemden op de langere termijn* aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. In mijn brief van 9 september jl. informeerde ik u reeds dat ik de oproep van de ACVZ om de focus te verleggen naar de midden- en lange termijn steunde en mee zou nemen in de uitwerking van strategische beleidskeuzes voor de lange termijn. Middels deze brief reageert het kabinet op de signalering van de Adviesraad en ga ik in op de conclusies en adviezen uit de signalering.

Allereerst benoemt de Adviesraad dat de IND voldoende afdoeningscapaciteit moet hebben om de per ontheemde opgestarte asielaanvraag bij indienen van het verzoek om tijdelijke bescherming, tijdig te kunnen behandelen. Dat de betrokken uitvoeringsorganisaties de beleidskeuzes moeten kunnen uitvoeren onderschrijf ik

[2] Clingendael, 'Long-term protection in Europe needed for millions of Ukrainian refugees (clingendael.org)', 1 september 2022.
[3] Kamerstukken II 2022/23, 19637, nr. 2982.

ten zeerste, daarom wordt nu verkend hoe de uitvoering, zoals onder meer de IND, hieraan invulling kan geven, ook al is de verwachting dat ontheemden niet op korte termijn zullen kunnen terugkeren. Ook wordt gekeken naar de inzet van partijen zoals de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) en Vluchtelingenwerk Nederland bij ondersteuning van vrijwillige terugkeer. Over de uitkomsten van deze verkenning wordt u voor het einde van het jaar nader geïnformeerd.

Aanvullend stelt de Adviesraad dat volwassenen op passend niveau de opleiding moeten kunnen afmaken die zij in Oekraïne startten. Ontheemden uit Oekraïne hebben de mogelijkheid om hun onvoltooide opleiding in Nederland een passend vervolg te geven. Zij moeten wel, net als reguliere asielzoekers, aan de wettelijke vereisten voor inschrijving voldoen en de toelatingseisen voor opleidingen die instellingen hanteren. Zo is het bijvoorbeeld van belang dat ontheemden de Nederlandse taal voldoende beheersen om deel te kunnen nemen aan een mbo-opleiding, omdat de meeste mbo-opleidingen in het Nederlands worden gegeven. Ook kunnen ontheemden uit Oekraïne wanneer nodig hun diploma laten waarderen voor instroom in een opleiding (voor het mbo via de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven en voor het hoger onderwijs via Nuffic).

Ten aanzien van de medische zorg die ontheemden uit Oekraïne nodig hebben benoemt de Adviesraad dat dit niet afhankelijk mag zijn van registratie in de Basisregistratie personen. Medische zorg aan ontheemden die zijn geregistreerd in de Basisregistratie personen wordt vergoed uit de Regeling Medische zorg Ontheemden uit Oekraïne (RMO) die sinds 1 juli jl. van kracht is. Medische zorg aan ontheemden uit Oekraïne zonder registratie wordt vergoed uit de Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden (SOV). Voor alle ontheemden uit Oekraïne is daarmee medische zorg uit het basispakket beschikbaar. De RMO vergoedt daarbovenop bepaalde extra zorg buiten het basispakket, zoals mondzorg bij acute pijnklachten (tot 250 euro), abortuszorg en bepaalde geneesmiddelen. Op de websites van de Rijksoverheid, het CAK en zorgverzekeraar DSW (uitvoerder RMO) zijn de vergoedingen van de RMO en de SOV en de verschillen toegelicht.

Ook geeft de Adviesraad aan dat gemeenten bij ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) voldoende op de hoogte dienen te zijn om op een goede manier uitvoering te kunnen geven aan de geldende regelgeving. Op basis van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïners, hebben ontheemden uit Oekraïne recht op ondersteuning en begeleiding vanuit de Wmo. En hebben ontheemden in het kader van de Wmo, indien zij ingeschreven staan bij de gemeente, dezelfde rechten en plichten als andere ingezetenen. Het is van belang dat gemeenten hiervan op de hoogte zijn en op juiste wijze invulling geven aan de ondersteuningsbehoefte van ontheemden. Via de VNG en de handreiking ‘gemeentelijke opvang Oekraïners’ zijn gemeenten hier actief van op de hoogte gebracht. Momenteel is het ministerie van VWS samen met de VNG een meerkostenregeling aan het uitwerken waarmee gemeenten een bijdrage krijgen voor eventuele meerkosten aan o.a. Wmo-voorzieningen en Jeugdhulp. Er is reeds gecommuniceerd dat gemeenten deze bijdrage zullen ontvangen, zodat er

geen belemmering is om de nodige zorg en genoemde ondersteuning te leveren.

In de signalering wordt tevens benoemd dat ontheemden uit Oekraïne die als zelfstandige willen werken niet in hun mogelijkheden beperkt mogen worden door een tewerkstellingsvergunningsplicht. Zo zou het voor hen eenvoudiger zijn om kleine opdrachten aan te kunnen nemen. Ook bepleit de Adviesraad dat de richtlijn niet toestaat om redenen als het risico op misstanden, het recht om te werken als zelfstandige te beperken. De groep tijdelijk beschermden bestaat uit potentieel kwetsbare, soms door oorlogsgeweld getraumatiseerde mensen. Het is belangrijk dat zij conform cao's en wet- en regelgeving tegen goede arbeidsvoorwaarden en onder goede arbeidsomstandigheden kunnen werken. Door de vrijstelling te beperken tot arbeid in loondienst, zijn de ontheemden naar verwachting beter beschermd tegen misstanden, zoals onderbetaling en andere vormen van uitbuiting. Anders dan de Adviesraad zijn wij van oordeel dat het lidstaten, op grond van artikel 12 van de richtlijn toegestaan is om, om redenen van arbeidsmarktbeleid, voorrang te geven aan EU-burgers en onderdanen van staten die gebonden zijn aan de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte alsmede aan onderdanen van derde landen die legaal in de EU verblijven en een werkloosheidsuitkering ontvangen.

De bescherming van potentieel kwetsbare personen tegen misstanden betreft een legitiem doel inzake arbeidsmarktbeleid die noodzakelijk is om deze groep te beschermen tegen uitbuiting, die rechtvaardigt dat Nederland ervoor heeft gekozen dat zelfstandigen alleen met een tewerkstellingsvergunning mogen werken. Overigens blijft het wel mogelijk om de opdrachtgever een tewerkstellingsvergunning te laten aanvragen, zodat onder de voorwaarde van een tewerkstellingsvergunning wel arbeid als zelfstandige kan worden verricht. Daarnaast kan er bij ministeriële regeling op een later moment alsnog voor worden gekozen om de vrijstelling uit te breiden tot arbeid als zelfstandige. Van deze mogelijkheid kan gebruik gemaakt worden, wanneer voldoende zeker is dat het werken als zelfstandige voor deze groep geen bovenmatige risico's met zich meebrengt. Hier wordt door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar gekeken.

De Adviesraad adviseert om in navolging van België en Duitsland vrijwillige inburgering te faciliteren in de vorm van taalondersteuning. We vinden het van belang dat ontheemden uit Oekraïne die in Nederland verblijven de mogelijkheid hebben om de taal te leren. Daarom verkent het kabinet momenteel de mogelijkheid om een (laagdrempelig) aanbod taal gericht op maatschappelijke deelname te creëren. Voor EU-onderdanen, die – net zoals de ontheemden uit Oekraïne – niet inburgeringsplichtig zijn, bestaat (op grond van het Besluit inburgering 2021) een mogelijkheid om 'vrijwillig in te burgeren' met gebruikmaking van een sociale lening voor de bekostiging van een inburgeringscursus. Deze sociale lening moet, hoewel onder relatief gunstige voorwaarden, altijd volledig worden terugbetaald. De vraag is of het wenselijk is om deze specifieke vorm van inburgering open te stellen voor ontheemden uit Oekraïne. Het aangaan van een lening betekent het opbouwen van schulden, terwijl er nog geen zekerheid is over de toekomst van ontheemden uit Oekraïne in

Nederland. Het vereist een zorgvuldige afweging van de voor- en nadelen van het openstellen van de vrijwillige inburgering voor ontheemden uit Oekraïne. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zal de Kamer hier nader over informeren.

Omdat een deel van de ontheemden uit Oekraïne volgens de Adviesraad in Nederland zal willen blijven, dient er rekening gehouden te worden met de bouwopgave om dit in goede banen te leiden. Het is van belang om te benoemen dat de bescherming onder de richtlijn van tijdelijke aard is en dat indien ontheemden ook na afloop van de beschermingsrichtlijn in Nederland zouden willen verblijven, zij dienen te voldoen aan de voorwaarden voor een verblijfsvergunning. Echter ook bij tijdelijke opvang onder de richtlijn kan het wenselijk zijn om ontheemden te huisvesten in bijvoorbeeld flexwoningen. De snelste manier om woningen toe te voegen aan de woningvoorraad is door het realiseren van flexwoningen en door transformatie van gebouwen zoals kantoren en winkels.

Per brief van 26 augustus jl.[4] bent u geïnformeerd over de acties ten behoeve van de versnelling van tijdelijke huisvesting. Er is afgesproken dat in de periode 2022-2024 in totaal 37.500 flexwoningen worden gerealiseerd, voor zowel ontheemden uit Oekraïne als andere woningzoekenden. Het aanbod van woningen voor diverse doelgroepen kan met deze woningen snel toenemen waardoor verdringing kan worden voorkomen. Voor de zomer is de Taskforce Versnelling Tijdelijke Huisvesting opgericht om gemeenten en andere betrokken partijen actief te ondersteunen. Inmiddels is de stimuleringsregeling versnellen flex- en transformatieprojecten opengesteld en heeft het Rijksvastgoedbedrijf een aanbesteding gestart voor 2000 flexwoningen. Over de stand van zaken van de diverse acties zal uw Kamer op korte termijn worden geïnformeerd.

Tot slot adviseert de Adviesraad een gedegen evaluatie uit te voeren naar de crisisaanpak waarbij met name aandacht wordt gegeven aan de mogelijkheden voor arbeid die aan ontheemden is gegeven, de wijze van opvang waarbij deze taak is belegd bij de gemeenten in plaats van het COA, de gemeenten die samen met veel particulieren zorgdragen voor de opvang van ontheemden en welke lessen hieruit te trekken zijn voor de opvang van asielzoekers. Ik ondersteun de oproep van de Adviesraad om te evalueren. Een aantal evaluaties vindt op dit moment al plaats, zo wordt de herziening van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO), waarin de financiële verstrekkingen, waaronder leefgeld, voor de ontheemden uit Oekraïne zijn geregeld, getoetst op uitvoerbaarheid voor de gemeente in een Uitvoeringtoets door de VNG en wordt u in deze brief tevens geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar het normbedrag voor opvang van ontheemden. Een beleidsevaluatie zal hierna ook volgen, hierover zal ik u echter voor het einde van het jaar verder informeren.

Terugkeermaatregelen derdelanders uit Oekraïne

[4] Kamerstukken II 2021/22, 19637, nr. 2983

In de bestuurlijke afspraken die op 26 augustus jl. zijn gemaakt tussen de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Veiligheidsberaad (VB), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk, is toegezegd met een plan van aanpak te komen voor de derdelanders uit Oekraïne. Hierbij informeer ik u hierover.

De afgelopen periode is met betrokken partijen zoals de DT&V, Vluchtelingenwerk Nederland en de IND gewerkt aan een aanpak voor derdelanders met een tijdelijke verblijfsvergunning uit Oekraïne die voor 19 juli 2022 in de BRP zijn ingeschreven en na 4 maart 2023 niet langer onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming vallen waarover u bent geïnformeerd in mijn brief van 18 juli jl.[1]

Hierbij is het uitgangspunt om de reguliere asielketen niet verder te belasten. Op dit moment bevinden zich 6610 derdelanders in de gemeentelijke opvang voor ontheemden die zijn ingeschreven in de BRP. Allereerst wordt gewerkt aan het verder inzichtelijk krijgen van deze groep, immers een deel van deze groep zal ook na 4 maart nog onder de richtlijn vallen omdat zij beschikken over internationale bescherming of gelijkwaardige nationale bescherming of een geldige permanente verblijfsvergunning in Oekraïne. Dit beeld zal later dit najaar gereed zijn. Een eerste inschatting laat zien dat mogelijk meer dan de helft van deze groep na 4 maart 2023 niet langer onder de richtlijn zal vallen.

Vanuit de verwachting dat veel derdelanders met een tijdelijke vergunning uit Oekraïne geen internationale bescherming behoeven, zij verbleven immers in Oekraïne voor studie of arbeid, is in de aanpak een prominente plek voorzien voor het stimuleren van remigratie en voorlichting over de verblijfsrechtelijke perspectieven. Het gaat hier om ondersteuning bij remigratie omdat in ieder geval tot en met 4 maart 2023 sprake is van rechtmatig verblijf in Nederland. Bij het aanvragen van bescherming onder de richtlijn is een asielaanvraag opgestart waardoor ook na 4 maart 2023 vooralsnog sprake zal zijn van rechtmatig verblijf. De IND werkt op dit moment aan een plan van aanpak hoe om te gaan met deze asielaanvragen, gelet op de huidige druk op de asielketen.

Aanvullend is Vluchtelingenwerk Nederland verzocht om brede toekomstoriëntatie aan te bieden aan deze groep om hen te informeren over het aflopen van de tijdelijke bescherming en de mogelijkheden die er voor hen zijn om terug te keren naar het land van herkomst of indien gewenst hun asielaanvraag door te zetten. Verder onderzoek ik de mogelijkheden om gericht remigratiebeleid in te zetten waarmee deze personen voor 4 maart 2023 de mogelijkheid krijgen met ondersteuning vrijwillig terug te keren naar het herkomstland. Met DT&V wordt momenteel gekeken naar de uitvoerbaarheid van dergelijk beleid op de korte termijn. Zodra hier meer over bekend is zal u geïnformeerd worden.

Onderzoek bekostiging opvang Oekraïners

De afgelopen maanden is in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid onderzoek gedaan naar de kosten die gemeenten maken voor de gemeentelijke- en particuliere opvang van ontheemden uit Oekraïne. Doel van het onderzoek was om objectief en onderbouwd in beeld te brengen welke kosten gemeenten maken voor de Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) en Particuliere Opvang

[1] Kamerstukken II 2021/22, 19637, nr. 2945.

Oekraïners (POO) en op welke manier zij daarvoor het beste gecompenseerd kunnen worden.

Het onderzoek is uitgevoerd door Andersson Elffers Felix (AEF) en Improven en bestond uit vier stappen. In de eerste stap zijn de relevante kostencomponenten in kaart gebracht. Daarna zijn in dieptestudies acht gemeenten in detail onderzocht. De uitkomsten zijn in een enquête voorgelegd aan alle andere gemeenten. Een online bijeenkomst voor gemeenten is gebruikt om een aantal opvallende uitkomsten van het onderzoek te bespreken en nader te duiden. Hierop hebben 111 gemeenten gereageerd waardoor de conclusies van het onderzoek zijn gebaseerd op input van circa 120 gemeenten. Het definitieve rapport stuur ik u bij deze in de bijlage van deze verzamelbrief toe.

Wijziging bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne

Het verkregen inzicht van het onderzoek in de gemeentelijke kosten geeft aanleiding om het normbedrag bij te stellen vanaf 15 oktober 2022 om het beter te laten aansluiten op de werkelijke kosten die gemeenten hiervoor maken. Het normbedrag wordt bijgesteld naar 83 euro, met een aparte bepaling die het mogelijk maakt werkelijke meerkosten per gerealiseerde plek per dag te declareren indien de totale werkelijke kosten een uitkering op basis van de normbedragen in betekenende mate zouden over- of onderschrijden. Het gaat bij de toepassing van dit artikel om zodanige hoge kosten, met name als gevolg van het gebruik van duurdere accommodatietypes, in het bijzonder hotels, vakantieparken en schepen, dat deze op jaarbasis niet binnen de totale op basis van de normbedragen uit te keren bekostiging kunnen worden opgevangen.

Daarnaast zijn de volgende wijzigingen van de bekostigingsregeling doorgevoerd. Er wordt een normbedrag geïntroduceerd per persoon in de particuliere opvang (POO) ter dekking van de uitvoeringskosten van gemeenten. Het bedrag van 7 euro per dag uit het onderzoek is vertaald naar een normbedrag van 210 euro per geregistreerde persoon per maand waarin aan deze persoon een verstrekking is gedaan. De derde wijziging betreft het verlengen van het bestedingstijdvak van de bekostigingsregeling, zodat er ook na 31 december 2022 een basis voor bekostiging van opvang bestaat.

Betaalrekening beschikbaar voor meer ontheemden uit Oekraïne

Met ingang van maandag 3 oktober 2022 krijgen ontheemden uit Oekraïne in Nederland meer mogelijkheden om een betaalrekening aan te vragen, met documenten die daarvoor eerder nog niet door betaaldienstverleners gebruikt konden worden. Tot nu toe kon bij de meeste aanbieders van betaalrekeningen alleen een rekening geopend worden op grond van diverse internationaal erkende en geldige Engelstalige identiteitsbewijzen. Voor de resterende groep ontheemden uit Oekraïne in Nederland die nog geen betaalrekening kon openen, zijn er vanaf 3 oktober 2022 aanvullende mogelijkheden om een rekening aan te vragen. De aanbieders van betaalverenigingen accepteren vier aanvullende soorten identiteitsbewijzen.

De nieuwe mogelijkheden zijn tot stand gekomen dankzij intensieve samenwerking tussen de Oekraïense ambassade, banken en andere aanbieders

van betaalrekeningen, Betaalvereniging Nederland, de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), toezichthouders, gemeenten, het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Justitie en Veiligheid.[5]

Bijeenkomst 'Wat werkt voor Oekraïners?'

Op 7 september 2022 organiseerde het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), in aanwezigheid van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de bijeenkomst 'Wat werkt voor Oekraïners?'. Tijdens deze bijeenkomst deelden werkgevers, gemeenten, arbeidsmarktregio's, maatschappelijke organisaties, ministeries en ontheemden uit Oekraïne ervaringen met elkaar rondom de arbeidsparticipatie van ontheemden uit Oekraïne in Nederland. Het doel van de bijeenkomst was het benutten van de kracht van het maatschappelijk middenveld, het vormen van privaat-publieke coalities en het delen van *best practices*.

Tijdens de bijeenkomst kwamen verschillende manieren naar voren om de bemiddeling naar werk van ontheemden uit Oekraïne te stimuleren. Het bieden van een duidelijk vacatureaanbod, spreekuren en banenbeurzen zijn manieren om ontheemden naar kwalitatieve banen te bemiddelen. Daarnaast checken gemeenten regelmatig of arbeidscontracten van ontheemden uit Oekraïne die zelf een baan hebben gevonden voldoen aan de in Nederland geldende regels. Op deze manier wordt het risico op uitbuiting verkleind.

Uit de bijeenkomst is anderzijds gebleken dat cultuurverschillen (zoals taal en omgangsvormen), het informeren van ontheemden uit Oekraïne omtrent Nederlandse regelgeving en voorzieningen voor werknemers, de duurzaamheid van de baan (met de juiste match tussen talent, opleiding en werkzaamheden bij instroom op de arbeidsmarkt) en beroepserkenning aandachtspunten blijven. Om deze aandachtpunten aan te pakken is het nodig dat de overheid en werkgevers blijven investeren in goede privaat-publieke samenwerking. In dat kader laat SZW onderzoek doen naar *best practices* op het gebied van bemiddeling naar werk van ontheemden uit Oekraïne.

Stand van zaken motie Podt c.s. (Kamerstuk 19637, nr. 2926)

In de commissieregeling van werkzaamheden van de procedurevergadering Justitie en Veiligheid d.d. 14 september jl. is mij door uw commissie verzocht een stand van zaken te geven van de uitvoering van de motie-Podt c.s. over het bezien hoe Oekraïense psychologen zo snel mogelijk aan het werk kunnen. Ik kan u daarover het volgende melden.

De afgelopen periode is door DG Oekraïne in samenspraak met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), branchevereniging de Nederlandse GGZ en zorgverzekeraar DSW bezien hoe Oekraïense psychologen zo snel mogelijk kunnen worden ingezet in de gezondheidszorg.

[5] Meer informatie is beschikbaar via https://www.betaalvereniging.nl/oekraine/

Momenteel wordt uitgewerkt hoe Oekraïense psychologen via een tijdelijke constructie als begeleider/coach aan het werk kunnen, zodat zij zo snel mogelijk mentale ondersteuning kunnen bieden aan ontheemden uit Oekraïne. Het streven is om deze optie nog dit jaar te kunnen aanbieden aan Oekraïense psychologen. Hiervoor zal DG Oekraïense ontheemden de komende periode nauw blijven samenwerken met de Nationale Opvang Organisatie (NOO), het ministerie van VWS en de Nederlandse GGZ. Uw Kamer wordt geïnformeerd over de verdere voortgang.

Oekraïense psychologen die vanuit hun rol als begeleider/coach willen doorstromen naar de wettelijk gereguleerde beroepen Gezondheidszorgpsycholoog of Psychotherapeut dienen de BIG-toelatingsprocedure voor buitenslands gediplomeerden te doorlopen. De Commissie Buitenlands Gediplomeerden Volksgezondheid toetst of de gevolgde opleiding en ervaring van de aanvrager gelijkwaardig zijn aan de Nederlandse opleidingsvereisten. Het doorlopen van deze procedure kost tijd, daarom is gekozen voor de tijdelijke constructie om te starten als begeleider/coach.

Uitvoering motie Kröger (Kamerstuk 36081, nr. 14)

Naar aanleiding van de motie Kröger van 6 juli 2022 (36 081 nr. 14), die verzoekt de opvang van ontheemden uit Oekraïne en asielzoekers verder in samenhang te bezien, kan ik u melden, dat de basis hiervoor gelegd is in de bestuurlijke afspraken doorstroom migratie, die het kabinet op 26 augustus jl. vastlegde met VNG, IPO en VB. Uw Kamer is hierover geïnformeerd op 12 september jl. (Kamerstuk 19 637 nr. 2983). De condities voor de bedoelde samenhang krijgen vorm bij de uitwerking van drie concrete afspraken.

Ten eerste spant het Rijk zich maximaal in om de particuliere opvang voor ontheemden uit Oekraïne zoveel mogelijk te benutten. Ten tweede kunnen opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne, asielzoekers en statushouders flexibel worden ingezet. Het Rijk spant zicht in om de opvang van ontheemden uit Oekraïne en regulier uit te ruilen zonder dat de financiële regelingen dit tegenwerken of dat het leidt tot verhoogde administratieve lasten. Tot slot is vanaf 1 oktober sprake van een vereenvoudigde overleg- en besluitvormingsstructuur waarbij zo min mogelijke aparte overleggen zijn over de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de reguliere migratieketen.

Conclusie

Tot slot benoem ik wederom dat de ontwikkelingen op het gebied van migratie en aangrenzende werkvelden zich ten gevolge van de oorlog in Oekraïne razendsnel kunnen opvolgen, zowel op nationaal, Europees als internationaal niveau. Ik blijf mij, samen met mijn collega's, inspannen om uw Kamer tijdig en adequaat te blijven informeren.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

E. van der Burg

Programma Directoraat-Generaal Oekraïense Ontheemden

Datum
14 oktober 2022

Ons kenmerk
4253233